

8. Global Social Work Ethical Principles (2018). IASSW. URL: <https://www.iassw-aiets.org/2018/04/18/global-social-work-statement-of-ethical-principles-iassw>. [in English].

9. Global Social Work Ethical Principles (2018). IFSW. URL: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles>. [in English].

Отримано редакцією 2.03.2021 р.

УДК 378.14

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-1-80-88

АВТОРСЬКИЙ РОБОЧИЙ ЗОШИТ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРІВ-АГРАРІЇВ

Васильєва Олена Миколаївна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри професійної освіти

Подільський державний аграрно-технічний університет

e-mail: asodsm@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0608-5709

У статті проаналізовано стандарти розроблення робочого зошита для бакалаврів аграрно-технічних вищих освітніх закладів. Виокремлено особливості та проблеми впровадження інноваційних методів навчання в освітній процес. Подано структуру робочого зошита, аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких проглядалися ідеї цієї розробки. Представлено аналіз педагогічного експерименту. Новизна полягає в розробленні варіанта робочого зошита з дисципліни «Психологія» для бакалаврів.

***Ключові слова:** робочий зошит, засоби навчання, пропедевтика, інноваційні освітні технології, педагогічний експеримент.*

Постановка проблеми. Професійна підготовка здобувачів вищої освіти, індивідуалізація їх навчання є актуальними проблемами освітнього процесу, який здійснюється в ході взаємодії з викладачем. Педагогічна практика професійної підготовки майбутніх аграріїв показала необхідність приділення особливої уваги методології навчання і добору найбільш ефективних освітніх технологій, методик проведення занять, ресурсів, формування заявлених в освітніх професійних програмах (ОПП) компетенцій.

Успішна реалізація освітнього процесу, як показують наукові дослідження і досвід викладання дисциплін гуманітарно-наукового циклу, неможлива без активації навчальної діяльності студентів на заняттях. Ця потреба підштовхує до створення інноваційних освітніх технологій, успішна реалізація яких вимагає відповідного навчально-методичного забезпечення.

Сучасна педагогічна наука і нові технології навчання (методи, прийоми, засоби, форми організації навчального процесу) орієнтують на формування особистості, яка має власні погляди на події і процеси, готової до постійної самоосвіти і самовдосконалення, яка вміє критично мислити і сприймати різні точки зору, добре обізнаної й особисто відповідальної за ступінь розвитку власних компетенцій. Таким чином, для того, щоб дисципліни гуманітарного циклу в закладах вищої освіти викликали інтерес і підвищилася якість освоєння державного освітнього стандарту вищої професійної освіти, потрібно змінити не тільки ставлення до викладання дисциплін, але і технологію роботи на заняттях.

В останнє десятиліття особливого значення набувають засоби навчання, які одночасно є і засобами викладання, і засобами учіння. Це різноманітні інтерактивні навчальні програми, нетрадиційні підручники, підручники-опитувальники, робочі зошити.

Проблема впровадження інноваційних технологій в освітній процес залишається досить актуальною. Необхідність організації навчального процесу за компетентісно орієнтованим навчальним планом із використанням нових розробок і створенням сукупності засобів навчання на практичних і лекційних заняттях відповідно до навчальної програми кожної дисципліни, за кожною темою назріла досить давно. Серед розробок, які можуть допомогти у вирішенні окресленої проблеми, можна виокремити авторські робочі зошити з друкованою основою (АРЗДО).

Робочий зошит – посібник із друкованою основою для роботи безпосередньо на заготовках, які в ньому розміщені. Використовується на різних етапах вивчення теми, розділу або дисципліни з метою збільшення обсягу практичної діяльності й урізноманітнення змісту, форм роботи, а також видів діяльності студентів [1]; навчальний посібник, що має особливий дидактичний апарат і сприяє самостійній роботі учня над засвоєнням навчального предмета [2, с. 14].

Робочі зошити можуть містити і пропедевтичну частину – підготовчий вступний курс, викладений у стислій зрозумілій формі [3], що дозволяє варіювати технологію навчання дисциплін психолого-педагогічного спрямування, сприяє розумінню сутності провідних ідей, понять і методів психологічної науки, відіграє важливу роль у формуванні професійних знань майбутніх аграріїв і є одним із засобів формування в них спеціальних компетенцій.

Пропонований автором АРЗДО з психології є набором завдань із пропедевтичного і основного курсів. Його можна розглядати як ефективний інноваційний дидактичний засіб, як засіб розвитку пізнавальної активності на практичних та лекційних заняттях, а також засіб організації самостійної роботи студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями створення і застосування інноваційних дидактичних засобів у процесі навчання займалося багато як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: А. Вербицький, С. Гідрович, Л. Дудко, І. Дичаківська, М. Михайліченко, Я. Рудик, І. Носаченко, В. Петрук, Л. Романишина, Н. Шапілова, Н. Светлова, В. Буркова, Р. Абта, С. Біра, М. Бірштейн та ін.

Що ж розуміють під інновацією в освіті? В «Енциклопедії освіти» (2008) інновація в освіті розглядається як процес творення, упровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних і управлінських технологій, внаслідок чого підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Слово «інновація» є багатозначним, оскільки складається з двох форм – власне ідеї та процесу її практичної реалізації [4].

Узагальнивши думки науковців, ми встановили, що інноваційні технології навчання – це продуктивні психолого-педагогічні підходи, системи організації, способи, що ґрунтуються на культурно-виховному аспекті та здавна визнаних досягненнях освіти, впроваджені в навчальний процес для набуття знань, розвитку вмінь і навичок, потрібних для професійної діяльності особистості як після закінчення навчання, так і в повсякденному житті, та які без втрати дієвості мають здатність трансформуватися залежно від часу, психологічних особливостей індивіда, фахової спрямованості освітнього закладу.

Одним із таких механізмів є робочий зошит – багатофункціональний дидактичний засіб, що сприяє розвитку самостійності здобувачів освіти, індивідуалізації навчання, підвищенню ефективності освітнього процесу в цілому.

Проблеми створення і використання робочих зошитів із друкованою основою в освітній практиці школи та ЗВО досліджували І. Степаненко [5], О. Гречановська [6], А. Віландеберк [7], Ю. Татура [8], Р. Шиленко [9], Г. Голобокова [10], О. Привалова [11] та ін.

Проведений автором усебічний розгляд традиційних робочих зошитів показує, що в освітньому процесі закладів вищої освіти вони виконують роль методичних вказівок, містять систему завдань і контрольні запитання, лабораторні роботи, виконують інформаційну або контролювальну функції.

Аналіз наукових джерел щодо досліджуваної тематики показує також, що для формування системних знань необхідно враховувати навчально-міждисциплінарні прямі зв'язки, які в навчальних програмах університетського навчання реалізуються недостатньо. Дослідник Ю. Самарін вважає, що міждисциплінарні зв'язки є вищим рівнем розумової діяльності, оскільки вони дозволяють підійти до розглядуваного явища в різних системах зв'язків, тобто розглядають явище діалектично [12].

Незважаючи на висвітленість у науковій літературі багатьох освітніх функцій робочих зошитів, малодослідженими залишаються питання їх використання при вивченні дисциплін психолого-педагогічного спрямування, а також проблеми взаємозв'язку в навчанні.

Мета статті – дослідити вплив упровадження авторських робочих зошитів із психології в освітній процес вищої школи в якості інноваційного засобу навчання бакалаврів-аграріїв.

Виклад основного матеріалу. У ході вивчення бакалаврами та магістрами Подільського державного аграрно-технічного університету (ПДАТУ) дисциплін психолого-педагогічного спрямування нами зроблено спробу впровадження в навчальний процес авторських робочих зошитів із таких дисциплін: психологія – усі спеціальності (бакалаврат); культура ділового спілкування, психологія управління – спеціальності «Менеджмент» і «Публічне управління», інженерна психологія – спеціальність «Агротехнології», методика викладання у вищій школі – спеціальність «Професійна освіта» (магістратура).

Методичним обґрунтуванням створення авторських робочих зошитів послуговували такі фактори:

- різний рівень психологічних знань і слабка підготовка абітурієнтів із психології;
- недостатня сформованість у здобувачів освіти навичок цілеспрямованої організації розумової праці і самостійної роботи;
- скорочення навчальних годин з одночасним розширенням діапазону вимог освітніх стандартів.

Усі робочі зошити створені за єдиною структурою. У цій статті ми зупинимося на характеристиці робочих зошитів із курсу «Психологія» для бакалаврів усіх спеціальностей [13].

Структура робочого зошита складається з п'яти блоків. Кожен блок містить спеціальні типи завдань, при вирішенні яких здобувачі вищої освіти розчленовують весь процес мислення на окремі операції. У кожній темі представлені завдання, розв'язання яких вимагає підходу, що ґрунтується на міжпредметних зв'язках (див. табл. 1).

Таблиця 1

Структура робочого зошита з психології

Назва блоку	Мета розробки	Типи завдань
Пропедевтичний (підготовчий)	Формування основних психологічних понять, уявлень, умінь для підготовки вивчення методів і прийомів психологічної науки; вирівнювання навичок використання психологічного апарату; створення умов для творчої діяльності та розвитку особистості студентів, розвитку пам'яті, уваги, мислення і т. п.	Завдання з міжпредметними зв'язками, завдання на аналіз та синтез
Основний	Відновлення в пам'яті раніше засвоєних знань, що потрібні для кращого розуміння, осмислення і запам'ятовування вивченого матеріалу	Завдання на порівняння, виділення істотних ознак, систематизацію; традиційні, професійно орієнтовані завдання і завдання, які вирішуються за допомогою інформаційних технологій
Дослідницький	Ознайомлення з основними методами наукового пізнання, розвиток творчого мислення, удосконалення практичних умінь і навичок	Дослідні завдання професійно орієнтованого спрямування. Завдання теоретичного і статистичного дослідження (виконуються самостійно і звіти подаються в зошиті)
«Перевір себе»	Розвиток мотивації, уваги, активізація роботи, удосконалення навички самоконтролю, можливість кращого пізнання себе і можливість щось змінити	Завдання для самостійного вирішення, тестові завдання на самопізнання (у т. ч. психологічні тестові методики)
Інформаційний	Стимулювання подальшої пізнавальної діяльності й творчої активності	Список рекомендованої літератури, інтернет-джерела

Дані сформовано з [14; 15; 16]

Авторський робочий зошит з друкованою основою з психології [13] використовується в освітній практиці Подільського державного аграрно-технічного університету з 2016 року і має такі *особливості*:

- робочий зошит містить: методичні рекомендації щодо освоєння курсу «Психологія» і роботи із зошитом (де викладені концептуальні підстави курсу, логіка розгортання змісту

курсу психології у ЗВО, поради вибудовування індивідуального освітнього маршруту з допомогою робочого зошита); список літератури і сайтів, рекомендованих при вивченні дисципліни; плани практичних занять; тести контролю якості засвоєння дисципліни; питання до екзамену; критерії оцінювання; матеріали для самоконтролю; додатки (анкети, бланки для проведення психологічних методик);

– зошит не є додатком або продовженням якогось конкретного підручника, тому може використовуватися як самостійно, так і в комбінації з іншими посібниками та підручниками;

– зошит повністю відображає програму навчальної дисципліни, але він більш лаконічний порівняно з підручником за рахунок використання таблиць і схем, більш стислого викладу матеріалу;

– зошит досить ергономічний, оскільки має більший формат порівняно з традиційними зошитами (А4), (дозволяє розмістити на одному розвороті текст, завдання до нього, і виділити місце для його виконання), шрифт тексту досить великий, що дозволяє не поглиблювати проблеми із зором;

– кожен студент може знайти в зошиті матеріал і завдання, які відповідають його рівню здібностей, його пізнавальним і культурним потребам, і це дає можливість створення індивідуальної траєкторії вивчення психології;

– реалізується диференційований підхід при доборі питань і завдань: міра складності завдань зростає від простих питань, що вимагають відтворення певної відомої інформації, до завдань, що вимагають встановити міжпредметні зв'язки, або завдань, що вимагають умінь порівнювати, проводити класифікацію, аналізувати і робити узагальнення. Усі завдання починаються спонукальними словами: *Дайте визначення, Вкажіть, Охарактеризуйте, Позначте, Виділіть* і т. п. (рис. 1);

– викладач отримує можливість індивідуалізувати зворотний зв'язок;

– завдання в зошиті сформульовані таким чином, що допомагають студенту побачити втілення психолого-прикладних ідей у повсякденне життя;

– це досить мобільний жанр навчальної літератури, який можна змінити або доповнити відповідно до мінливих реалій суспільного та наукового життя;

– читання підручника забезпечує успішність освоєння програми, але лише на найнижчому, репродуктивному рівні. У зошиті ж надається можливість постановки питань, висунання гіпотез, пошуку версій, інтерпретації різних точок зору і знаходження відповіді (творчі здібності, вміння формувати авторську позицію розвиваються в завданнях різного жанру: написання есе, створення схем, графіків, таблиць, аналіз притч і афоризмів, створення свого девізу життя, уявлення думки у вигляді графічних, художніх образів («Намалюй любов / радість / славу / свободу») і т. д.);

– заповнений зошит свідчить про самовизначення здобувача освіти, оскільки передбачає рефлексію щодо широкого контексту поглядів, формує потребу зміни цінностей, орієнтацій і установок у разі виявленої необхідності;

– у робочому зошиті з психології відсутні відповіді. Це зроблено з метою самостійного знаходження правильного рішення;

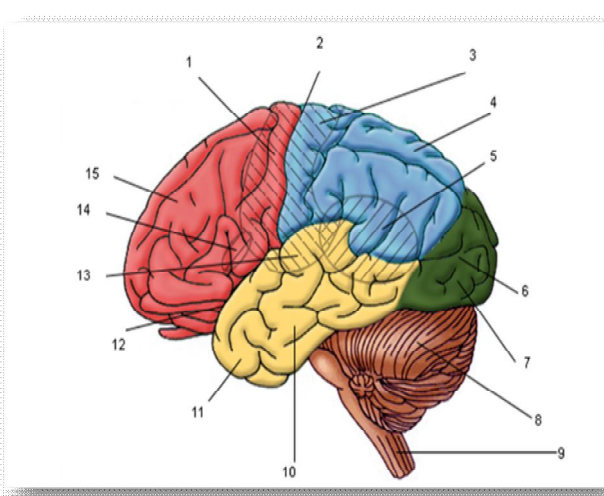
– кожен зошит унікальний і неповторний, оскільки має відразу кількох співавторів – автора посібника, викладача і самого здобувача вищої освіти;

– з наповненості зошита і ретельності виконання завдань можна судити і про ставлення здобувача освіти до освоюваної дисципліни. Адже студенти, які сприймають психологію тільки як дисципліну в переліку інших, які вони «змушені вивчати», частіше виконують завдання репродуктивного рівня, їхні творчі роботи відрізняються непродуманістю, слабкою аргументацією власної позиції. Якщо ж здобувач активний і небайдужий, його завдання в зошиті ретельно виконані, його творчі роботи відрізняє не тільки політ фантазії, але і осмисленість;

– успішне виконання всіх завдань може бути підставою для позитивної атестації з дисципліни без проведення контрольного заходу (заліку) або ж дозволяє набрати відповідну кількість балів, щоб бути допущеним до іспиту.

1. Вкажіть назви відділів головного мозку та їх функції

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

1. Назвіть і дайте характеристику основних функцій свідомості

```

    graph TD
      A[Функції свідомості] --> B[_____:]
      A --> C[_____]
      A --> D[Креативна:]
      A --> E[_____]
      A --> F[_____]
      A --> G[_____]
    
```

2. Коротко охарактеризуйте мінливі стани свідомості

```

    graph TD
      H[Мінливі стани свідомості] --> I[_____]
      H --> J[_____]
      H --> K[_____]
      L[Зміни під дією психотропних засобів] --> M[_____]
      L --> N[_____]
      L --> O[_____]
      L --> P[_____]
    
```

Рис 1. Фрагмент сторінки робочого зошита з психології [13]

Таким чином, робочий зошит із психології дозволяє організувати продуктивну самостійну роботу студента з оволодіння навчальною дисципліною, сприяє формуванню компетенцій, тобто задовольняє вимоги до сучасних освітніх засобів, забезпечує можливість створення індивідуальних освітніх маршрутів, сприяє ціннісному самовизначенню здобувача в просторі психологічної культури, у цілому сприяє формуванню суб'єктності, підвищує ефективність навчального процесу.

На основі вищесказаного можна стверджувати, що авторський робочий зошит із психології є розвивальним засобом навчання як на практичних заняттях, так і під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти; засобом навчання, спрямованим на систематичне виконання

завдань; продуктом навчальної діяльності здобувачів освіти, що дозволяє оцінити роботу викладачів із формування спеціальних і ключових компетенцій майбутніх фахівців-аграріїв.

Як зазначає один Н. Ерганова [17], метою створення робочих зошитів є формування вміння здійснювати навчальну діяльність, забезпечення якісного засвоєння навчального матеріалу і навичок самостійної роботи і активізація навчально-пізнавальної діяльності. Функціями робочого зошита є: навчальна, розвивальна, виховна, формувальна, раціоналізувальна і контролювальна.

Із метою перевірки впливу впровадження авторських робочих зошитів із психології на освітній процес автором у 2019/2020 навчальному році було проведено педагогічний експеримент. У науково поставленому досліді брало участь чотири групи студентів ПДАТУ, всього 98 здобувачів вищої освіти. Дві групи (експериментальна і контрольна) склали студенти економічного факультету (ЕФ), аналогічно інших дві групи – студенти факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві (ВФ).

Навчальний процес із дисципліни «Психологія» в експериментальних групах (ЕГ) організовувався протягом року з використанням у ролі засобів навчання авторських робочих зошитів, а в контрольних групах (КГ) навчання протягом такого самого терміну здійснювалося за традиційною методикою.

У всіх групах навчання психології здійснювалося відповідно до одного навчального плану.

Для аналізу результатів експерименту було використано дані успішності студентів протягом року.

Перевірка ефективності експериментальної методики здійснювалася за допомогою проведення контрольних робіт, тестування і за результатами залікової сесії (ВФ) та іспиту (ЕФ).

Середні показники успішності з предмета свідчать про їх позитивну динаміку в експериментальних групах (рис. 2).

Аналіз результатів експерименту виявив не лише кількісні, але і якісні відмінності. Студенти експериментальних груп стали більш ефективно освоювати провідні ідеї, поняття і методи психічних явищ.

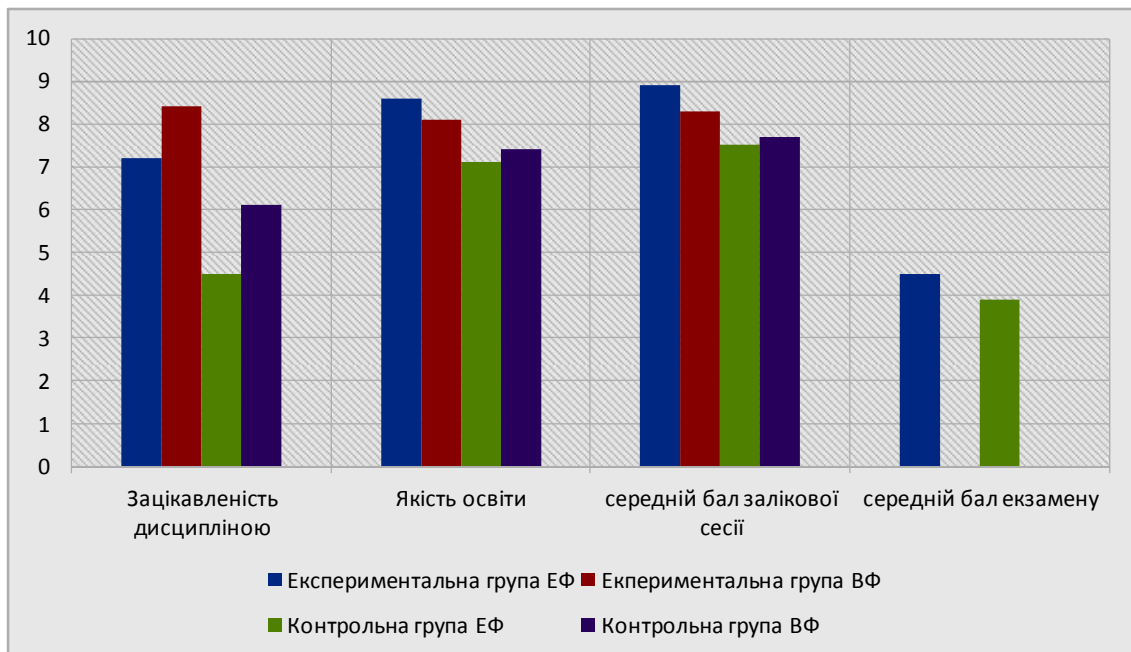

Рис 2. Динаміка зміни якісних показників вивчення курсу «Психологія»

Висновки. Робочі зошити є ефективним інноваційним дидактичним засобом у підготовці здобувачів вищої освіти. Упровадження в освітній процес авторських робочих зошитів дозволяє повною мірою сформувати професійні компетенції, адже підвищує

продуктивність навчання і сприяє більш якісному вирішенню професійно орієнтованих завдань.

У реалізації компетентнісного підходу увага приділяється не тільки засвоєнню певного обсягу знань і виробленню вмінь, а й глибокому їх осмисленню, освоєнню і практичній реалізації, самостійному пошуку відповідей на поставлені запитання.

Результати експерименту виявили, що використання студентами такої форми дидактичного матеріалу значно полегшує сприйняття нової інформації, і це дозволяє нам рекомендувати активне впровадження робочих зошитів у навчальний процес. Однак їх використання буде успішним тільки в тому випадку, якщо кожен студент буде забезпечений необхідною кількістю друкованих примірників. Слід зазначити також, що використання робочих зошитів вимагає від викладача їх регулярного оновлення, доповнення та зміни змісту і структури.

Перспективами подальших досліджень є створення електронних робочих зошитів за допомогою різних інтернет-платформ та використання їх для підвищення рівня навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Список використаних літератури

1. Щербакова Т. Г., Федосеева С. Ю. Современный подход к преподаванию дисциплин медико-биологического цикла у студентов факультета физической культуры и безопасности жизнедеятельности. *Электронный научно-образовательный журнал ВГСПУ «Грани познания»*. 2014. № 3 (30). С. 133–136. URL: <http://grani.vspu.ru/files/publics/1394792382.pdf> (дата звернення: 25.02.2021).
2. Видання: Основні види. Терміни і визначення: ДСТУ 3017:2015. [Введений в дію від 2016-03-04]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 42 с. (Національний стандарт України) URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf (дата звернення: 20.02.2021).
3. Академічний тлумачний словник: у 20-ти томах: електронна версія видання / Нац. акад. наук України, Укр. мовно-інформ. фонд; гол. ред. В. М. Русанівський; науковий керівник проекту В. А. Широков, 2010. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 25.02.2021).
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Степаненко И. С., Радаева О. А., Новикова Л. В., Костина Ю. А. Рабочая тетрадь для лабораторных занятий по частной микробиологии, общей и частной вирусологии. *Международный журнал экспериментального образования*. 2015. № 5. С. 166–167.
6. Гречановська О. В. Особливості інноваційних навчальних технологій у формуванні конфліктологічної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Актуальні питання освіти і науки*. 2017. С. 147–158. URL: <https://culturehealth.org/hogokz knigi/Arhiv DOI/09 10.11.2017.HOGOKZ/23.pdf> (дата звернення: 25.02.2021).
7. Виландеберк А. А., Шубина Н. Л. Новые технологии оценки результатов обучения (уровневое образование). Санкт-Петербург: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2008. 91 с.
8. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста. *Высшее образование сегодня*. 2004. № 3. С. 20–26.
9. Шиленков Р. В. Влияние использования рабочей тетради с дифференцированными заданиями на развитие самостоятельности учащихся при индивидуализации обучения химии: автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Москва, 2004. 28 с.
10. Голобокова Г. И. Рабочая тетрадь как многофункциональное дидактическое средство в системе самостоятельной работы студентов: автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Чита, 2012. 24 с.
11. Привалова Е. А. Рабочие тетради как средство повышения эффективности учебного процесса: автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Кемерово, 2002. 29 с.
12. Самарин Ю. А. Очерки психологии ума: особенности умственной деятельности школьников. 2-е изд., испр. Гатчина: Ленингр. обл. ин-т экономики и финансов, 2003. 318 с.
13. Васильева О. М. Психология. Робочий зошит для самостійної роботи: навчальний посібник. 2-ге вид., випр. Кам'янець-Подільський: Каліграф, 2019. 100 с.
14. Васильева Л. Н. Принципы личностно-деятельностного подхода, реализуемые при решении профессионально ориентированных задач. *Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки*. 2012. № 2. С. 132–136.
15. Белорусова Е. В. Рабочая тетрадь по дисциплине – средство развития познавательной активности и организации самостоятельной работы студентов. *Педагогика: традиции и инновации*: материалы V междунар. науч. конф. Челябинск: Два комсомольца, 2014. С. 106–108.
16. Светлова Н. И., Васильева Л. Н., Мерлина Н. И. Авторские рабочие тетради – эффективное средство обучения математическому моделированию экономических процессов. *Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология*. 2015. № 3 (22). С. 144–148.
17. Эрганова Н. Е. Методика профессионального обучения. Москва: Академия, 2007. 158 с.

**AUTHOR'S WORKBOOK ON PSYCHOLOGY AS AN INNOVATIVE DIDACTIC TOOL
FOR THE PROFESSIONAL COMPETENCIES BUILDING
OF BACHELORS-AGRARIANS**

Vasylieva Olena

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of Vocational Education Department
State Agrarian and Engineering University in Podilia

Introduction. *New social requirements to the level of education and individual development results to the need for changes in teaching and learning technologies. Today, technologies are in demand that allow organizing the educational process taking into account the professional orientation and focused on the individuality of the student. Therefore, the issue concerning the criteria for the development of an author's workbook on psychology as a tool for the building and development of professional and psychological competencies of students considered in the article is very relevant.*

The purpose of the article is to study the impact of the implementation of author's workbooks on psychology into the educational process of higher education as an innovative tool for training bachelors.

Methods. *Theoretical analysis of scientific, scientific and methodological publications, methods of pedagogical research, teacher's work experience in the department of vocational education.*

Results. *The standards for the development of a workbook for bachelors of agricultural and technical higher educational institutions have been studied. The features and the problems of implementation of innovative teaching methods into the educational process are highlighted. The structure of the workbook, the analysis of the recent studies, researches and publications in which the ideas of this development were visible are given. The analysis of the pedagogical experiment is presented.*

Originality. *The novelty consists in the development of a variant of a workbook on the discipline «Psychology» for bachelors.*

Conclusion. *Workbooks are an effective innovative didactic tool in training of applicants for higher education. Implementation of author's workbooks into the educational process allows to formation of fully professional competencies, as this increases the effectiveness of training and contributes to a better solution of specialized problems.*

In implementation of the competence-based approach, attention is paid not only to the acquiring of a certain scope of knowledge and the development of skills, but also to their deep understanding, assimilation and practical processing, as well as independent search for and finding answers to the questions posed.

The results of the experiment revealed and demonstrated that the use by students of this form of didactic material significantly facilitates the acquiring of new information, which makes it possible to recommend a more active implementation of such workbooks into the educational process. However, their use will be successful only given that each student will be provided with the required number of printed copies. It should also be noted that the use of such workbooks requires the teacher to regularly update them, supplement and change of the content and their structure.

The prospects for further studies are creation of electronic workbooks using various Internet platforms and their use to improve the level of educational activities of applicants for higher education.

Key words: *workbook, teaching aids, propaedeutics, innovative educational technologies, pedagogical experiment.*

References

1. Sherbakova, T. G. & Fedoseeva, S. Yu. (2014). *Sovremennyj podhod k prepodavaniyu disciplin mediko-biologicheskogo cikla u studentov fakulteta fizicheskoj kultury i bezopasnosti zhiznedeyatelnosti [A modern approach to teaching the disciplines of the biomedical cycle among students of the Faculty of Physical Culture and Life Safety]. Elektronnyj nauchno-obrazovatelnyj zhurnal VGSPU «Grani poznaniya», 3 (30), 133-136. URL: <http://grani.vspu.ru/files/publics/1394792382.pdf> [in Russian].*

2. *Vydannia: Osnovni vydy. Terminy i vyznachennia* [Edition: Basic types. Terms and definitions]. (National Standard of Ukraine) *DSTU 3017:2015* (4 March 2016). Kyiv: DP «UkrNDNCz». URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf [in Ukrainian].
3. Rusanivskiy V. M. & Shyrokov V. A. (Ed.). (2010). *Akademichniy tumachnyi slovnyk: v 20 tomakh* [Academic explanatory dictionary: in 20 volumes]. Akad. nauk Ukrayiny, Ukr. movno-inform. Fond. URL: <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
4. Kremen V. H. (Ed). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter. [in Ukrainian].
5. Stepanenko I. S., Radaeva O. A., Novikova L. V. & Kostina Yu. A. (2015). *Rabochaya tetrad dlya laboratornykh zanyatiy po chastnoj mikrobiologii, obshej i chastnoj virusologii* [Workbook for laboratory classes in private microbiology, general and private virology]. *Mezhdunarodnyy zhurnal eksperimentalnogo obrazovaniya*, (5), 166–167. [in Russian].
6. Hrechanovska O. V. (2017). *Osoblyvosti innovatsiinykh navchalnykh tekhnologii u formuvanni konfliktologichnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv tekhnichnykh spetsialnosti* [The peculiarities of innovative new technologies in the form of konfliktologicheskogo culture and potential technical specialties.]. URL: http://culturehealth.org/hogokz_knigi/Arhiv_DOI/09_10.11.2017.HOGOKZ/23.pdf [in Ukrainian].
7. Vilandeberk A. A. & Shubina N. L. (2008). *Novye tehnologii ocenki rezultatov obucheniya (urovnevoe obrazovanie)* [New technologies for assessing learning outcomes (level education)]. Sankt Peterburg: Izd-vo RGPU im. A.I. Gercena. [in Russian].
8. Tatur Yu. G. (2004). *Kompetentnost v strukture modeli kachestva podgotovki specialist* [Competence in the structure of the quality model of specialist training]. *Vysshee obrazovanie segodnya*, (3), 20–26. [in Russian].
9. Shilenkov R. V. (2004). *Vliyanie ispolzovaniya rabochej tetradi s differencirovannymi zadaniyami na razvitie samostoyatelnosti uchashihsya pri individualizacii obucheniya himii* [The influence of the use of a workbook with differentiated tasks on the development of student independence in the individualization of chemistry teaching]. (Candidate's thesis). Moskva. [in Russian].
10. Golobokova G. I. (2012). *Rabochaya tetrad kak mnogofunkcionalnoe didakticheskoe sredstvo v sisteme samostoyatelnoj raboty studentov* [Workbook as a multifunctional didactic tool in the system of students' independent work]. (Candidate's thesis). Chita. [in Russian].
11. Privalova E. A. (2002). *Rabochie tetradi kak sredstvo povysheniya effektivnosti uchebnogo processa* [Workbooks as a tool to improve the efficiency of the educational process]. (Candidate's thesis). Kemerovo. [in Russian].
12. Samarin Yu. A. (2003). *Ocherki psihologii uma: osobennosti umstvennoj dejatel'nosti shkol'nikov* [Essays on the psychology of the mind: features of the mental activity of schoolchildren]. (2d ed.). Gatchina: Leningr. obl. in-t jekonomiki i finansov. [in Russian].
13. Vasylieva O. M. (2019). *Psykhologhiia. Robochyi zoshyt dlia samostiinoi roboty: navchalnyi posibnyk* [Psychology. Workbook for independent work: a textbook]. (2d ed.). Kamianets-Podilskyi: «Kalihraf». [in Ukrainian].
14. Vasileva L. N. (2012). *Principy lichnostno-deyatelnostnogo podhoda, realizuemye pri reshenii professionalno orientirovannykh zadach* [The principles of the personality-activity approach, implemented in solving professionally oriented tasks]. *Vestnik Severnogo (Arkticheskogo) federalnogo universiteta. Seriya: Gumanitarnye i socialnye nauki*, (2), 132–136. [in Russian].
15. Belorussova E. V. (2014). *Rabochaya tetrad po discipline – sredstvo razvitiya poznavatelnoj aktivnosti i organizacii samostoyatelnoj raboty studentov* [A workbook on a discipline is a means of developing cognitive activity and organizing students' independent work]. *Pedagogika: tradicii i innovacii: materialy V mezhdunar. nauch. Konf.* (pp. 106–108). Chelyabinsk: Dva komsomolca [in Russian].
16. Svetlova N. I., Vasileva L. N., & Merlina N. I. (2015). *Avtorskie rabochie tetradi-effektivnoe sredstvo obucheniya matematicheskomu modelirovaniyu ekonomicheskikh processov* [Author's workbooks are an effective means of teaching mathematical modeling of economic processes]. *Vektor nauki TGU. Seriya: Pedagogika, psihologiya*, (22), 144–148. [in Russian].
17. Erganova N. E. (2007). *Metodika professionalnogo obucheniya* [Vocational training methodology]. Moskva: Akademiya. [in Russian].

Отримано редакцією 1.03.2021 р.